

SZABÓNÉ KÁRMÁN JUDIT

RECENZÍÓ

SAPIENTIANA

A KATOLIKUS NEVELÉS KONGREGÁCIÓJA: „FÉRFINAK ÉS NŐNEK TEREMTETTE ŐKET” : RÓMAI DOKUMENTUMOK LVII, SZENT ISTVÁN TÁRSULAT, BUDAPEST, 2022. (FORD. DIÓS ISTVÁN).

SAPIENTIANA (2060-3231 2732-0103): 16 1 PP 92-94 (2023)

A római kúria neveléssel és oktatással foglalkozó minisztériuma 2019 tavaszán adta ki a „*Férfinak és nőnek teremtette őket*”, „*Gender a nevelésben*” kérdésről folytatandó dialógus szolgálatára készített dokumentumát, amit a Szent István Társulat könyvkiadója 2022-ben jelentetett meg. A harmincegy oldalas dokumentum – ami Vatikáni „Gender-bomba”-ként robbant világszerte a híradásokban – elsősorban a katolikus iskolák, tanárok, nevelők, szülők, papok, szerzetesek és szerzetesnők, egyházi mozgalmak és egyesületek számára készült. A gender-témát, tartalmát, veszélyeit, kritikáját tárgyalja részletesen az írás, továbbá útmutatót kíván adni a katolikus iskoláknak a szexuális neveléshez, a szerelemre neveléshez. (Katolikus Nevelés Kongregációja, 1983)

A dokumentum a Bevezetésen és a Befejezésen kívül három fejezetből áll: Meghallgatás, Gondolkodás, Javaslatétel.

A Giuseppe Versaldi bíboros, prefektus és Angelo Vincenzo Zani érsek, titkár által jegyzett írás *Bevezetőjében* – hivatkozva Ferenc pápa 2016-ban kiadott *Amoris laetitia* apostoli buzdítására – súlyos megfogalmazásokat olvasunk: valóságos nevelési vészhelyzetben van a világ, különösen az érzelmi élet és a szexualitás területén nagy a baj, a gender ideológia nemi különbségek nélküli társadalmat vizionál, lerombolja a család antropológiai alapját. A gender mozgalom azáltal, hogy elválasztja a születési nemet (sex) a társadalmi nemtől (gender), az ember identitását individualista, idővel akár változó, saját elhatározástól teszi függővé. E tanítással szemben a keresztény antropológia határozottan hirdeti, hogy az emberi személy neméből erednek azok a tulajdonságok, amelyek biológiai, pszichológiai és spirituális értelemben férfivá és nővé teszik őket. (Persona humana, 1975)

A *sex* (biológiai nemiség) és a *gender* (a nemiség társadalmi-kulturális szerepe) megkülönböztetését írásaiban maga Ferenc pápa is elismeri, ám egymástól elválaszthatatlan voltukat is hangsúlyozza. (Püspöki Szinódus, Zárójelentés, 2015)

A téma tárgyalása során fontos megkülönböztetni a gender ideológiáját, s a genderre irányuló kutatásokat. Az ideológia erőszakosan nyomul a gyermeknevelésben, a semleges társadalom létrehozása a célja, a genderre vonatkozó kutatások azonban azt igyekeznek feltárni, hogy a különböző kultúrákban hogyan élik meg a nemek közötti szexuális különbséget. Ez utóbbi témában lehet és kell is párbeszédet folytatni, kutatásokat, feltárásokat végezni, a nők méltó helyét megtalálni a társadalomban, egyházakban, családokban.

A dokumentum *Meghallgatás* című fejezetében röviden olvashatunk a gender-elmélet történetéről; utal a kutatásokra, amelyek azt kívánták bizonyítani, hogy a szexuális identitás inkább társadalmi konstrukció, mint természetes vagy biológiai adottság. A *gender* és a *sexus* szétválasztása után hamarosan a *gender* vált meghatározóvá, maga után vonva a szabad nemi identitásválasztást, annak különböző típusait, variációit, amik mind megjelennek a *queerben*, *egy cseppfolyós, képlékeny, nomád dimenzióban, amelyben az egyén teljesen felszabadul minden a priori szexuális meghatározottság alól, és ezzel együtt eltűnnek a merevnek tartott nemi osztályozások is.*

Miközben határozottan elutasítja az egyház a gender ideológiáját, a társadalmi nemmel kapcsolatban fontos találkozási pontokat is megjelöl; a nők hátrányos helyzetének megkülönböztetését, az évszázadokra visszatekintő nemek közötti alá-és fölé rendeltség megszüntetését, a nőiesség értékeinek kihangsúlyozását, a gyermekek és fiatalok nevelését a másik ember tiszteletére. Különös értéként emeli ki a dokumentum, hogy a nők egyedülállóan tudják felfogni a valóságot, szembe tudnak szállni a nehézségekkel, meg tudják őrizni a jövőbe vetett bizalmat, valami olyat valósítanak meg, ami *érzelmi, kulturális, lelki anyaságnak* nevezhető, s felbecsülhetetlen értékű a társadalom jövőjére nézve.

A gender ideológiával szemben számos kritika megfogalmazódik az egyház részéről: az elméletek által egyre nagyobb az eltávolodás a természettől (denaturalizáció), a szexuális identitás és a család poszt-modern dimenzióvá válik, az akarat félreértett szabadsága valósul meg. A gender ideológia tagadja a férfi és a nő természetes különbségét és egymást kiegészítő voltát, s ahelyett, hogy szembeszállna a szexuális különbség negatív értelmezésével, *de facto* meg akarja szüntetni a szexuális különbséget, és vele együtt az élet nemzés által történő továbbadásának személyes jellegét.

A *Gondolkodás* című fejezetben a szexuális diformizmus (a férfi és a nő közötti szexuális különbség) értelmes érveit – genetikai, endokrinológiai, neurológiai – emelik ki a szerzők, s utalnak a hermeneutikai-fenomenológiai hagyományban a szexualitás értelmezésére, a pszichoanalitikus elméletekben megjelenő szülő-gyermek kapcsolat hárompólusú jellegére, az élet továbbadása szempontjából alapvető szexuális különbözőségekre, ennek hiányában az emberi embriókkal történő manipuláció veszélyeire: a szülői mivolt összetörésére, az emberi test eszközként való használatára.

A *Javaslatétel* fejezetben az *anya és tanító Egyház* a javaslatait kínálja fel az emberi közösség számára. A keresztény antropológia gyökereihez, a kezdetekhez nyúlik vissza, amint az a Teremtés könyvében olvasható: „Isten az embert a maga képére (...) férfinak és nőnek teremtette.”(1,27) Kihangsúlyozza a szexuális különbség metafizikai gyökerét: a férfi és a nő két mód, ahogyan az emberi személy ontológiai valósága megvalósul és kifejezi magát. A fejezet külön-külön tárgyalja a családot, az iskolát, a társadalom felelősségét és szerepét a helyes szexuális és érzelmi nevelésben. Kiemelten foglalkozik a keresztény pedagógusok, nevelők képzésével e téren is, felhívva a figyelmet a személyes, hiteles példára, idézve VI. Pál pápát: „a mai ember szívesebben hallgatja a tanúkat, mint a tanítómestereket, vagy ha a tanítókat meghallgatja, a tanúságtételük miatt teszi.” (Evangélii nuntiandi, 1975)

A dokumentum *Befejezésében* arra kapunk meghívást, hogy a dialógus útjára lépjünk; a jelenlegi nyugtalanságokat, meg nem értéseket, aktuális kihívásokat erőforrássá, pozitív alkalmakká alakítsuk át, a katolikus nők és férfiak tanúságot tegyenek a szó és az élet összhangjáról.

A Katolikus Nevelés Kongregációja befejezőképpen Ferenc pápa szavaival bátorítja a nevelőket, hogy „ébresszék fel növendékeikben a nyitottságot a másik felé, akiben arcot, személyt, testvért és nővért lássanak, akit a maga történetével, erényeivel és hibáival, gazdagságával és korlátaival együtt kell megismerniük és tisztelniük.” (Ferenc pápa, Beszéd a Katolikus Tanítók Itáliai Egyesületéhez, 2018)